

Вопросы	4	5	4+5
Увереннее чувствую себя за компьютером	35,5	38,7	74,2
Знаю, где найти нужную информацию	38,7	45,2	83,9
Могу производить оплату	38,7	29	67,7
Могу делать покупки	12,9	35,5	48,4
Могу обратиться в органы власти	19,4	35,5	54,9
Могу работать с файлами	32,3	41,9	74,2
Могу общаться в Скайпе	22,6	64,5	87,1
Могу общаться в Одноклассниках	29	61,3	90,3
Могу набрать текст	38,7	51,6	90,3
Могу работать с электронной почтой	29	38,7	67,7
Вынес с курсов дополнительный опыт и знания	38,7	45,2	83,9
Материал усваивался легко	38,7	32,3	71
В мои годы это не поздно	25,8	67,7	93,5

Есть все основания полагать, что тем, кому в 1995 году (Windows 95, доступные компьютеры) было 10-15 лет, не понадобятся компьютерные курсы в старости независимо от их профессии и образования. Из тех же соображений можно прогнозировать, что помощь в освоении компьютерной грамотности для пенсионеров будет востребована в ближайшие 10-15 лет, а возможно и больше, учитывая, что уровень компьютеризации в нашей республике пока недостаточен.

Семигіна Т. В.,
*докт. політ. наук, професор кафедри соціальної роботи
та практичної психології АПСВТ*

ЄВРОПЕЙСЬКІ МОДЕЛІ ДИСТАНЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Після приєднання України до Болонського процесу постало завдання наближення вітчизняного освітнього законодавства та практики освітньої діяльності до європейських зразків. Не винятком є підготовка соціальних працівників. Вона хоча й розпочалась у 1990-х роках, проте будувалась відповідно до пострадянських принципів вищої освіти, а не за європейськими підходами. Це актуалізує потребу в аналізі сучасних моделей підготовки соціальних працівників, зокрема, й дистанційної підготовки.

Слід насамперед відзначити, що перший навчальний заклад підготовки соціальних працівників — Навчальний інститут соціальної роботи — засновано 1899 р. у Нідерландах. У Німеччині 1899 р. Аліса Соломон, яку вважають фундаторкою освіти із соціальної роботи, очолила річні жіночі курси підготовки спеціалістів для роботи у сфері соціального обслуговування і у 1925 р. взяла участь у створенні Німецької академії жіночої соціальної і педагогічної роботи. У Великобританії у 1903 р. Товариство організованої благодійності відкрило в Лондоні перший спеціальний навчальний заклад для підготовки соціальних працівників. 1912 року Школу соціології (так називався цей навчальний заклад) перетворили на факультет соціальної роботи Лондонської школи економіки та політології.

Хоча Європа завжди була лідером у розвитку професійної освіти соціальних працівників активний і повномасштабний розвиток навчання соціальної роботі розпочався в 1950-х р.

Ухвалення та впровадження Болонської декларації, орієнтованої на пріоритет активної самопідготовки, що сприяє найбільш ефективному засвоєнню предмета, який вивчається, та мобільності студентів й викладачів, змусило європейські країни критично поглянути на різні назви професії соціального працівника і вдатися до певної уніфікації. Відповідно до директиви 2005/36/ЄС від 20 жовтня 2007 р. щодо національних кваліфікацій соціальна робота є визнаною професією в усіх країнах Європейського Союзу. Крім цього, в усіх країнах ЄС соціальну роботу визнано напрямом освітньої підготовки.

Моделі підготовки соціальних працівників, які сформувались на сучасному етапі у європейських країнах, можна класифікувати наступним чином: 1) академічна (отримання кваліфікації) і практична (перепідготовка кадрів, сертифіковане навчання) моделі; 2) традиційна/стаціонарна і дистанційна/відкрита (заочна) моделі; 3) наскрізна і модульна моделі.

Якщо вести мову про академічну модель, то слід наголосити, що класифікатор освітньої програми ЄС – Еразмус Мундіс визначає соціальну роботу як напрям університетської підготовки у блоці «Соціальні науки». Шифр соціальної роботи у цій класифікації ЄС (EU subject area codes) – 14.5. Крім соціальної роботи до блоку «Соціальні науки» віднесено: політологію (шифр 14.1), соціологію (шифр 14.2), економіку (шифр 14.3), психологію та поведінкові науки (шифр 14.4), міжнародні відносини та європейські студії (шифр 14.6), антропологію (шифр 14.7) тощо. Цей класифікатор слугує основою для взаємного визнання кваліфікацій та академічних дисциплін, організації програм мобільності студентів, формування загальноєвропейського освітнього простору.

У європейських університетах присуджують ступінь «бакалавр соціальної роботи» (BSW), «магістр соціальної роботи» з різноманітними можливими спеціалізаціями (MSW), «доктор філософії з соціальної роботи» (PhD in SW).

При цьому в Європі немає узгодженого переліку базових вмінь та компетенцій, які повинні мати соціальні працівники. Це віддано на розсуд національних асоціацій соціальних працівників. Національні асоціації можуть орієнтуватися на документ «Світові стандарти освіти і підготовки фахівців із соціальної роботи» (Global Standards for Social Work Education and Training), ухвалений у 2004 р. Міжнародною асоціацією шкіл соціальної роботи та Міжнародною федерацією соціальних працівників. У цьому документі, зокрема, визначено стандарти щодо: навчальних програм, включно з практикою; стандарти щодо базового навчального плану; стандарти щодо викладацького складу тощо.

Дистанційна модель відрізняється від тієї, яку в Україні визначають як заочну, тим, що у центрі моделі – студент, який сам керує процесом отримання знань і усвідомлює значущість цього процесу та свою відповідальність за його результат. Мета такого навчання полягає у формуванні у студентів вміння знаходити і використовувати знання, які є актуальними і можуть бути застосовані у практичній сфері та фундаментальних дослідженнях.

Дистанційна модель, як і стаціонарне навчання, передбачає проходження практики у соціальних закладах і виконання численних практичних завдань, зокрема, у формі колективних завдань (що передбачає використання відповідних інформаційно-комп'ютерних технологій і спирається здебільшого на орієнтований на розв'язання проблем підхід — Problem-based learning, або ж концепцію «відкритого навчання») та зустріч із викладачами/супервізорами.

Стандарти та контроль якості освіти поширюються на всі моделі навчання – як традиційну, так і дистанційну. Так, на дистанційні форми підготовки соціальних працівників поширюються усталені процеси зовнішнього забезпечення якості – через ліцензування освітніх програм професійними асоціаціями соціальних випускників, складання кваліфікаційних іспитів не у навчальному закладі, а у комісії професійної асоціації соціальних працівників, а також усі рекомендації щодо внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та сертифікації локальних систем управління якістю, передбачені документом «Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти» (ESG), третє видання якого побачило світ у 2009 р.

В Україні наявні суттєві проблеми із втіленням ключових ідей Болонського процесу у сферу підготовки соціальних працівників. Впровадження дистанційних форм освіти із соціальної роботи, які набули поширення в європейських країнах, стримується в Україні різними чинниками. Можна, зокрема, відзначити такі: 1) надмірне регулювання з боку держави питань змісту освіти за відсутності фахового зовнішнього контролю якості; 2) успадковані традиції організації заочної освіти, яка не стимулює розвиток навичок майбутніх соціальних працівників та не мотивує до отримання професійних знань; 3) споживацьке ставлення студентів, неготовність до самостійного пошуку.